

IL PENTATEUCO

VOLGARIZZATO E COMMENTATO

DA

SAMUEL DAVIDE LUZZATTO

CON

INTRODUZIONE CRITICA ED ERMENEUTICA

OPERA POSTUMA

Vol. I. — GENESI

11 - VAIGASH

PADOVA

Premiata Tipografia edit. F. Sacchetto

1871

(ח) וַיֵּןֶשׂ אֱלֹהֵי יְהוָה וַיֹּאמֶר
בְּי אֲדֹנָי יְדַבֵּר־נָא עַבְדְּךָ דָּבָר בְּאָזְנֵי אֲדֹנָי
וְאֶל־יַחַד אַפָּךָ בְּעַבְדְּךָ כִּי כְמוֹךָ בְּפִרְעָה:

(18) Allora Giuda, appressatosi a lui, disse: Deh, signore, permetti ch' il tuo servo diriga qualche parola al mio signore, senza ch' il tuo sdegno si accenda contro del tuo servo; poichè tu

(יד) ויגש אליו יהודה: אחר שאמר להם דרך קנה ואחס עלו לשלום אל אחיכם הרהיב בנפשו עוז לנקם ממנו דבר לפנים משורת הדין מזר החמלה והמנינה, ור' יהודה המכונה מיסיר ליאון בספרו נפת נופים האריך

(ט) אֲדַנִּי שָׁאֵל אֶת־עַבְדִּי לֵאמֹר הֵישַׁלְכֶם
 אִב אוֹ-אָח: (ס) וַנֹּאמֶר אֶל־אֲדָנִי יִשְׁלַנּוּ אִב
 זָקֵן וְיִלְד זָקֵנִים קָטָן וְאָחִיו מֵת וַיּוֹתֵר הוּא
 לְבָדוֹ לְאִמּוֹ וְאָבִיו אָהָבוּ: (כא) וַתֹּאמֶר אֶל־
 עַבְדֶּיךָ הוֹרְדֵהוּ אֵלַי וְאֲשִׁימָה עֵינַי עָלָיו:
 (כב) וַנֹּאמֶר אֶל־אֲדָנִי לֹא־יֻכַל הַנֶּגֶד לַעֲזֹב
 אֶת־אָבִיו וְעֹזֵב אֶת־אָבִיו וּמָת: (כג) וַתֹּאמֶר
 אֶל־עַבְדֶּיךָ אִם־לֹא יֵרֵד אַחֲיֵכֶם הַקָּטָן אִתְּכֶם
 לֹא תִסְפּוּן לְרִאוֹת פָּנָי: (כד) וַיְהִי כִּי עָלִינוּ
 אֶל־עַבְדְּךָ אָבִי וַנִּגְדַּלּוּ אֵת דְּבַרִּי אֲדָנִי:
 (כה) וַיֹּאמֶר אָבִינוּ שָׁבוּ שְׁבִרוּ־לָנוּ מִעַט־אֶכֶל:
 (כו) וַנֹּאמֶר לֹא נוּכַל לָרֶדֶת אִם־יֵשׁ אַחֲיֵנוּ
 הַקָּטָן אִתָּנוּ וַיִּרְדְּנוּ כִּי־לֹא נוּכַל לְרִאוֹת פָּנָי

לכאר יקר תפארת המחמר הזה כלו. ידבר נא עבדך דבר וגו': הראשי לדבר לפסוק
 עוד דבר אחד, אע"פ שחן הדין לא היה לי להענין פני לדבר לפסוק ולהתנגד למונח
 שפיתך כי כמוד כפרעה ומעלתך וממשלתך כמעלתו וממשלתו (אח"ס), ואחנס עיקר
 כוונת יהודה באמרו אשר הוא נא לדבר באזני יוסף הוא חס שפירש בסוף דבריו ונתה
 יש נא עבדך תחת הכער וגו' כי למעלה חמר לו הנכו עבדים לאדני גם אכתנו גם
 אשר כמלא הגניע בידו, וזה לא רצה יוסף לקבל כי היה זה מעשה עגל שיעניש מי
 שלא חטא; ועכשו יהודה מבקש מחנו שיתרלה בחליפין, ישלח את בנימין לאביו ויקת .

sei altrettanto che Faraone. (19) Il mio signore ha interrogati i suoi servi, con dire: Avete voi padre, o fratello? (20) E noi dicemmo al signore: Abbiamo un padre vecchio, con un figlio giovine natogli nella sua vecchiaja; il quale, morto essendo un suo fratello [uterino], rimase unico di sua madre, e suo padre (quindi) lo predilige. (21) E tu dicesti ai tuoi servi: Conducetelo a me, ch'io gli dia un'occhiate. (22) Dicemmo allora al signore: Il giovinetto non può abbandonare suo padre; e s'egli abbandonasse suo padre, questi ne morrebbe. (23) Ma tu dicesti ai tuoi servi: Se il vostro fratel minore non viene con voi, non vedrete più la mia faccia. (24) Indi recatici appo tuo servo mio padre, gli narrammo le parole del signore. (25) Poscia nostro padre disse: Tornate a comprare per noi un po' di viveri. (26) E noi dicemmo: Non possiamo andare. (Soltanto) se avremo con noi nostro

יהודה במקומו, זה מפני שהוא היה ערב בשבילו, וכמו שזמון שאין הלוה יכול לפרוע חובו כפרעים מן הערב, כך עבשו אנכימין לא יוכל להשאר אם בלתי שימות אביו, יחרבה לקחת יהודה במקומו. והכורס מפרש ידבר כא וכו' אע"פ שאחת חשוב כפרעה. ור"ג נ"ג ורמ"ב ורל"ב ורל"ג פירשו כי ירא אנכי לדבר לפניך כי אחת כפרעה, ור"ע פירש כי מה שאטיף דברים נגדך איכנס למיעוט תשיבוקך בעיני, כי אחנס אחת בעיני כמלך. וכו' שם באנו לדרך זו יותר היה ראוי לומר בהפך שא"עם שאני נגש לדבר עמך לא אזלול כבנהדך ולא אחר דבר שיהיה רע בעיניך, כי באמת חשוב אחת בעיני כמלך, וכן דעת קלער', אלא שלפי זה הי"לל כי כחך כפרעה בעיני. (י"א) ארני שא"ל: באמת לא שאל אותם על כך, אך אחר להם מרגלים אחם והיה זה מה שהכריחם לומר לו שנים עשר עבדיך וגו', ויהודה לא רצה להזכיר מאומה ממה שדבר אחם קשות, והחליף הספור מעט, בתכונה ובתבונה (א"ס). ולדעת אוהב גר ז"ל באמת שאל אותם יוסף על כל זה והכתוב קינר למעלה. (בא) ואשימה עיני עליו: לא יתכן לפרש שאניתי עליו לטובתו, כמו קחנו ועיניך שים עליו (ירמיה ל"ט י"ג) וכדעת רמ"ב רל"ג ומהר"ש שא"כ כראה כאלו כבר פירש להם שדעתו לעכבו חגלו, כי בלאו הכי מה נורף שישיגת עליו בנחצו דרך עראי עם אחיו לשזור שנה, ואם היה אביו ירא פן יקראנו חסון, פחדו היה על סכנת הדרכים, לא על איוו שעה שהיה לו להתעכב במלרים. על כן כראה כדעת רא"ב שאין הכוונה אלא שאראה אותם, אע"פ שרא"ב נע סתר דבריו בתהלים ל"ג י"ח. והנה גם כאן התמכס יהודה ולא הזכיר שמה שרעה יוסף שיבואו אחיהם הקטן היה כדי לנרר אם כנים דבריהם, והזכיר הענין כאלו רק דרך חנה נקש לראותו (א"ס). (כב) ועזב את אביו ומת: ימות

הָאִישׁ וְאָחִינוּ הַקָּטָן אֵינָנו אֲתָנוּ: (כ) וַיֹּאמֶר
עֲבָדְךָ אָבִי אֵלֵינוּ אַתֶּם יִרְעֶתֶם כִּי שְׁנַיִם
יִלְדֶה-לִּי אִשְׁתִּי: (כא) וַיֵּצֵא הָאָחֵל מֵאֵתִי וַאֲמַר
אֶךְ טָרַף טָרַף וְלֹא רָאִיתִי עַד-הַנְּהָ: (כב)
וּלְקַחְתֶּם גַּם-אֶת-זֶה מֵעַם פְּנֵי וְקָרְהוּ אֶסּוֹן
וְהוֹרִדְתֶּם אֶת-יְשִׁיבְתִי בְרָעָה שְׂאֵלָה: (כג) וְעַתָּה
כִּבְאִי אֶל-עֲבָדְךָ אָבִי וְהַנְּעַר אֵינָנו אֲתָנוּ
וְנַפְּשׁוּ קְשׁוּרָה בְּנַפְּשׁוֹ: שְׁנֵי (כד) וְהִזֵּה כְּרֹאוֹתָו
כִּי-אֵין הַנְּעַר וּמֵת וְהוֹלִידוּ עֲבָדֶיךָ אֶת שִׁיבַת
עֲבָדְךָ אָבִינוּ בִּיגוֹן שְׂאֵלָה: (כה) כִּי עֲבָדְךָ
עָרַב אֶת-הַנְּעַר מֵעַם אָבִי לֵאמֹר אִם-לֹא
אָבִיָּאֵנוּ אֵלֶיךָ וְחִטָּאתִי לְאָבִי כָּל-הַיָּמִים:
(כו) וְעַתָּה יֵשֶׁב-נָא עֲבָדְךָ תַּחַת הַנְּעַר עֲבַד
לְאֹדְנִי וְהַנְּעַר יַעַל עִם-אָחִיו: (כז) כִּי-אֵיךְ
אֶעֱלֶה אֶל-אָבִי וְהַנְּעַר אֵינָנו אֵתִי פֶן אֲרֹאֶה
בְּרַע אֲשֶׁר יִמְצָא אֶת-אָבִי:

מה

(כ) וְלֹא-יָכֹל יוֹסֵף. לְהִתְאַפֵּק לְכֹל הַנְּצַבִּים

fratello minore, andremo; perocchè non potremo vedere la faccia di quell'uomo, senz'aver con noi il nostro fratel minore. (27) Ed il tuo servo mio padre ci disse: Voi sapete, che mia moglie [prediletta] m'ha partorito due (soli) figliuoli. (28) Dei quali uno mi è mancato, in guisa che ho dovuto pensare che certamente sia stato dilaniato; nè sinora l'ho più veduto. (29) Se voi mi togliete dinanzi anche questo, e gli accada qualche sinistro, voi siete cagione che la mia vecchiaia scenda infelice alla tomba. (30) Ora, tosto ch'io venga appo il tuo servo mio padre, senza ch'il giovinetto sia con noi — e l'anima di quello è legata coll'anima di questo — (31) Quegli, visto ch'il giovinetto non è, morrà; e i tuoi servi avranno fatto scendere la vecchiaia del tuo servo nostro padre alla tomba (immersa) nel dolore. (32) Imperocchè il tuo servo si è fatto mallevadore del giovinetto presso mio padre, dicendo: Se non tel riconduco, voglio essere (considerato) colpevole verso mio padre per tutta la vita. (33) Or dunque permetti ch'il tuo servo stia qui schiavo del mio signore in cambio del giovinetto, ed il giovinetto riparta co' suoi fratelli. (34) Poichè come potrei recarmi presso mio padre, senz'aver meco il giovinetto? (Accetta dunque il cambio) ond'io non sia testimonio del male che avverrebbe a mio padre.

אָבִיו (רשׁ"כּוּס וּרְא"בַע) כִּי לֹא־גַת מִיַּתּוֹת אָבִיו הָיָה הַגּוֹזֵרֶת דְּדַבְּרֵי יִהוּדָה, אִם כִּי בִּצְמַח הַיַּתֶּה אֶהְיֶה אָבִיו חֹזֵק בְּלִבּוֹ, וְאִם כִּי חָשׂוּ כִּי גַם יוֹסֵף יִסּוּם יִסּוּם וַיִּחְמַל עַל הַזֶּקֶן יִתֵּר מִמֶּה שִׁיחֹם עַל בְּנָיו כֻּלָּם. (ל"ד) פֶּן אֲרֵאֲוָה בְּרַע: סִיּוֹם הַעֲנִין דְּבַק עִם מַחְלָתוֹ, יֵשֶׁב כֹּא עֲבָדךָ חַתֵּם הַנֶּעֱרַר וְהַנֶּעֱרַר יַעַל עִם אֲחִיו, פֶּן אֲרֵאֲוָה בְּרַע אֲשֶׁר יִמְלֹא אֶת אָבִיו וְדוֹמַת זֶה עֵינֵי לַמַּטֵּה ח"ה י"א.

XLV

(1) Giuseppe non potè più farsi violenza (secondo che richiedeasi) pei numerosi astanti, e gridò: Fate uscire ogni

(א) וְלֹא יִבּוֹל יוֹסֵף וְגו': בַּמַּחְלָה הַיָּה בְּלִבּוֹ לַעֲבֹד אֶלְלוֹ בְּכִיּוּן וּלְשַׁלֵּחַ אֶת אֲחָיו בְּלִי שִׁיחֹדַע אֱלֵיהֶם, וְעַתָּה כִּשְׂאֵמֶר לוֹ יִהְיֶה כִּרְאוֹתוֹ כִּי אֵין הַנֶּעֱרַר וּמֵת, כְּכֹמֶר

עָלִיו וַיִּקְרָא הוֹצִיאוּ כָל-אִישׁ מֵעָלַי וְלֹא-עֲמַד
אִישׁ אִתּוֹ בְּהַתּוֹדֵעַ יוֹסֵף אֶל-אָחִיו: (ב) וַיִּתֵּן
אֶת-קָלוֹ בְּבִכְי וַיִּשְׁמְעוּ מִצְרַיִם וַיִּשְׁמַע בֵּית
פְּרָעֹה: (ג) וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל-אָחִיו אֲנִי יוֹסֵף
הָעוֹד אֲבִי חַי וְלֹא-יָכֵלוּ אָחִיו לַעֲנוֹת אִתּוֹ
כִּי נִבְהָלוּ מִפְּנָיו: (ד) וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל-אָחִיו
גִּשְׁוֹנָא אֵלַי וַיִּגָּשׁוּ וַיֹּאמֶר אֲנִי יוֹסֵף אֲחִיכֶם
אִישֶׁר-מִכְּרִיתֶם אֹתִי מִצְרַיִמָּה: (ה) וַעֲתָה יֵאלֶּךְ
תַּעֲצְבוּ וְאֶל-יְחִר בְּעֵינֵיכֶם כִּי-מִכְּרִיתֶם אֹתִי
הִנֵּה כִּי לְמַחִיָּה שָׁלַחֲנִי אֱלֹהִים לִפְנֵיכֶם:
(ו) כִּי-זֶה יִשְׁנָתִים הָרַעֲב בְּקֶרֶב הָאָרֶץ וְעוֹד
חֲמִשׁ שָׁנִים אֲשֶׁר אֵין-חֵרִישׁ וְקָצִיר: (ז) וַיִּשְׁלַחֲנִי
אֱלֹהִים לִפְנֵיכֶם לָשׂוּם לָכֶם שְׂאֵרִית בְּאָרֶץ
וְלְהַחִיֹּת לָכֶם לְפָלִיטָה גְדֹלָה: (ח) וַעֲתָה

רחמיו על אביו, ומנח עממו מוכרח להכניח לבנימין שישוב אל אביו לבגלי ימות אביו.
אך עם כל זה חשקו לקרב אליו בנימין כאשר נתקפו. והנה לא מנח חזנולה לשלח
את בנימין אל אביו וגם לקרבו חנלה, אלא בזמיתודע אליהם ויקראם כלם לבא חנלה,
או כדעת א"חם, ברצותו עולם החאמנות יהודה להשאר הוא עבד חמת בנימין ככחמו
רחמיו על אחיו והסכים להתודע אליהם; אך היה קתאפק ומושל ברותו שלא להתודע
אליהם בפני המלרים הנכבדים עליו, לבגלי ישמעו גבותם שזכאו את אחיהם ומכרהו;

persona d'intorno a me. — E nessuno rimase con lui, quando Giuseppe si diede a conoscere a' suoi fratelli. (2) Egli diede in sonoro pianto, sicchè l'udirono gli Egizi, e n'ebbe notizia la casa di Faraone. (3) Giuseppe disse ai suoi fratelli: Io sono Giuseppe. Mio padre viv'egli ancora? Ma i suoi fratelli non gli poterono rispondere, poichè rimasero sbalorditi al suo cospetto. (4) Giuseppe allora disse ai suoi fratelli: Appressatevi di grazia a me. — Eglino si appressarono, ed egli disse: Io son Giuseppe vostro fratello, che avete venduto (a chi viaggiava) verso l'Egitto. (5) Ora però non vi contristate, e non vi rincresca d'avermi venduto verso qui; peccchè Iddio ha voluto ch'io vi precedessi, ond'essere strumento della vostra conservazione. (6) Poichè son già due anni ch'è carestia nel paese, ed ancora per cinque anni non vi sarà nè arare, nè mietere. (7) E Iddio fece sì ch'io vi precedessi, per darvi alcun residuo sulla terra, ed anzi conservarvi in vita in numerosa gente scappata al pericolo. (8) Quindi

ואולם בסוף מאמרו של יהודה נכמרו כל כך שלא יכול עוד להתאפק והוכרח לוּעוק הוּנְאוּ כל איש מעלי. לְהִתְאַפֵּק לְכָל הַנְּצַבִּים: להתאפק כמו שהיה ראוי להתאפק בסבת כל הנצבים עליו. לְהִתְאַפֵּק: כמו המון מעיד ורמזך אלי התאפקו. הַנְּצַבִּים עֲלָיו: כמו וכל העם נצב עליך. (ב) ויִתֵּן אֶת קוֹלוֹ בְּבָכִי: היה ראוי להקדק בְּנִכְי מִפְּנֵי הַחֲתָנָה, והנה לפי האמת אם היה האתנת תחת וַיִּשְׁמְעוּ מַלְאָכִים הֵיךְ ג"כ כְּכֹהֵן, כי שמיעת המלכים היתה מיד ושמיעת בית פרעה היתה אה"כ. ואולי בעלי הנקוד היו מְכַוְּנִים בזה ונקדו בְּנִכְי לפי השטה האמת, ונתנו הטעמים לפי השטה האמת.

(ג) הַעוֹד אָבִי רָדִי: מתמת דברי יהודה התרידה את דמיונו, וכדמה בעיניו כאילו אביו בסכנה, ע"כ לָעֵק הַעוֹד אָבִי חִי, אע"פ כי שכנר אמרו לו שהוא חי (הכורס). (ד) גִּשְׁוּ נָא אֵלָי: ראה אותם כנוגים לאחור, וקרא להם בלשון רכה ודרך חנה (ר"ש), או לא היה רונה לומר בקול רם אשר מכתם אותי, שלא ישמעו המלכים (בעל הטורים) וא"א ז"ל אמר שלא רנה להשמיע ענין המכירה לבנימין, ולכך אמר שיגשו אליו כלם חוץ לבנימין, וזה טעם והנה עיניכם רואות ועיני אחי לבנימין, פרט את בנימין, כי באותה שעה היה עומד לבדו רחוק מעט מהם. כי מִכְרַתְּם אוֹתִי הַגָּה: מכתם אותי באופן שבאזל לכאן. כל הַגָּה כאמר על תנועה למקום מה, לא לשינה במקום.

(ו) לְפָלִיטָה גְדוֹלָה: פליטה אין ענינו תשועה וכיוצא בה ואיכנו שם מופשט, רק

לֹא-אַתֶּם שְׁלַחְתֶּם אֹתִי הֲנֵה כִּי הָאֱלֹהִים
 וַיְשִׁימֵנִי לְאָב לְפָרְעָה וּלְאֶדוֹן לְכָל-בֵּיתוֹ
 וּמִשָּׁל בְּכָל-אֶרֶץ מִצְרַיִם: (ט) מִהֲרוּ וַעֲלוּ
 אֶל-אָבִי וְאִמְרַתֶּם אֵלָיו כֹּה אָמַר בְּנֵךְ יוֹסֵף
 שְׁמֵנִי אֱלֹהִים לְאֶדוֹן לְכָל-מִצְרַיִם רְדֵה אֵלַי
 אֶל-תַּעֲמֹד: (י) וַיִּשְׁבַּת בְּאֶרֶץ-גֹּשֶׁן וְהָיִיתָ קְרוֹב
 אֵלַי אֲתָה וּבְנֵיךָ וּבְנֵי בְנֵיךָ וְצִאֲנֶךָ וּבְקָרְךָ
 וְכָל-אֲשֶׁר-לְךָ: (יא) וְכָלכֶּלְתִּי אֶתְךָ שֵׁם כִּי-עוֹד
 חֲמִשׁ שָׁנִים רָעַב פֶּן-תּוֹרֵשׁ אֲתָה וּבֵיתְךָ וְכָל-
 אֲשֶׁר-לְךָ: (יב) וְהִנֵּה עֵינֵיכֶם רְאוֹת וְעֵינַי אַחֲרֵי
 בְנֵימִן כִּי-פִי הִמְדַּבֵּר אֵלֵיכֶם: (יג) וְהִגַּדְתֶּם
 לְאָבִי אֶת-כָּל-כְּבוֹדִי בְּמִצְרַיִם וְאֵת כָּל-אֲשֶׁר
 רָאִיתֶם וּמִהֲרַתֶּם וְהוֹרַדְתֶּם אֶת-אָבִי הֲנֵה:
 (יד) וַיִּפֹּל עַל-צוּאְרָיו בְּנֵימִן-אָחִיו וַיִּבֶךְ וּבְנֵימִן
 בָּכָה עַל-צוּאְרָיו: (טו) וַיִּנָּשֶׁק לְכָל-אָחִיו וַיִּבֶךְ
 עֲלֵהֶם וְאַחֲרֵי כֵן דִּבְרוּ אָחִיו אִתּוֹ: (טז) וְהַקֵּל
 נִשְׁמַע בַּיִת פָּרְעָה לֵאמֹר בָּאוּ אַחֲרֵי יוֹסֵף
 וַיִּטַּב בְּעֵינֵי פָרְעָה וּבְעֵינֵי עַבְדָּיו: (יז) וַיֹּאמֶר

non siete voi che m'avete mandato qui, ma è Iddio, il quale mi costituì qual padre a Faraone, e padrone di tutta la casa sua, e dominante su tutto il paese d'Egitto. (9) Andate prontamente da mio padre, e ditegli: Dice così tuo figliuolo Giuseppe: Iddio mi ha costituito padrone di tutto l'Egitto. Vieni a me, non indugiare. (10) Abiterai nel paese di Gòscen, e sarai vicino a me. (Vieni cioè) tu, co' tuoi figli, i tuoi nipoti, il tuo bestiame minuto ed il bovino, e tutto quanto t'appartiene. (11) Io ti alimenterò colà, poichè vi sono ancora cinque anni di carestia. (Vieni,) onde non perisca tu, la tua famiglia, e tutto ciò che possiedi. (12) Ed ecco voi vedete coi vostri occhi, come pure mio fratello Binjamin, ch'è la mia bocca che vi parla [cioè senza interprete]. (13) Narrerete dunque a mio padre tutto l'onore ch'io godo in Egitto, e tutto ciò che avete veduto; e sollecitamente trasporterete mio padre qui. (14) Indi si gettò al collo di suo fratello Binjamin, e pianse; e Binjamin pianse sul collo di lui. (15) Baciò tutti i suoi fratelli, e pianse sopra di essi; e [soltanto] dopo ciò i suoi fratelli parlarono con lui. (16) La voce si divulgò in casa di Faraone, con dire: Sono venuti i fratelli di Giuseppe — e (la cosa) piacque a Faraone, ed ai suoi ministri. (17) E Faraone disse a Giuseppe: Di' ai tuoi fratelli: Fate così: caricate le vostre bestie, e partite, e recatevi al paese di Cànaan. (18) E prendete vostro padre e le vostre famiglie, e

הוא גם אל הכמלטים הכשארים אחר שחתו רבים (Gussetius). (יא) פן תורש: חכרת כמו להוריש גוים (רא"ב), ואין לפרש תחמסכן כי לא יחשב על וכל אשר לך, שהם העבדים והשפחות, והנה פן תורש חזר למעלה, רדס אלי פן חכרת. ועיין איהב גר pag. 46. (יב) כי פי: בלא מליץ. (יד) על צווארי: עיין למעלה כ"ז י"ו. (יד) חלב הארץ: מדינה שהיא ארץ זשנה, והיא הטובה במדינות מזרים, כמו החלב

פָּרַעָה אֶל־יוֹסֵף אָמַר אֶל־אֲחִיךָ זֹאת עָשׂוּ
 טַעֲנוּ אֶת־כַּעֲרֵכֶם וּלְכוּ־בָאוּ אֶרְצָה בְּנַעֲנִי:
 (ח) וּקְחוּ אֶת־אֲבִיכֶם וְאֶת־בְּתִיכֶם וּבָאוּ אֵלַי
 וְאֶתְנֶנָּה לָכֶם אֶת־טוֹב אֶרֶץ מִצְרַיִם וְאֶכְלוּ
 אֶת־חֶלֶב הָאָרֶץ: רַבִּיעִי (ט) וְאֵתָּה צִוִּיתָה זֹאת
 עָשׂוּ קְחוּ־לָכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם עֲגָלוֹת לְטַפְּכֶם
 וּלְנַשִּׁיכֶם וּנְשֵׂאתֶם אֶת־אֲבִיכֶם וּבְאֵתָם:
 (י) וְעֵינֵיכֶם אֶל־תַּחֲסוּ עַל־כְּלִיכֶם כִּי־טוֹב כָּל־
 אֶרֶץ מִצְרַיִם לָכֶם הוּא: (יא) וַיַּעֲשׂוּ־כֵן בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל וַיֵּתֶן לָהֶם יוֹסֵף עֲגָלוֹת עַל־פִּי פְּרַעֲהַ
 וַיֵּתֶן לָהֶם צָדָה לְדַרְדֵּךְ: (יב) לְכֻלָּם נָתַן לְאִישׁ
 חֲלָפוֹת שְׂמֹלֹת וּלְבְנֵימֶן נָתַן שְׁלֹשׁ מֵאוֹת כֶּסֶף
 וְחֲמִשׁ חֲלָפֹת שְׂמֹלֹת: (יג) וּלְאָבִיו שָׁלַח כֹּזָאת
 עֲשָׂרָה חֲמֹרִים נְשֹׂאִים מְטוֹב מִצְרַיִם וַעֲשֹׂר
 אֶתְנֵת נְשֵׂאת בָר וּלְחָם וּמִזֶּן לְאָבִיו לְדַרְדֵּךְ:
 (יד) וַיִּשְׁלַח אֶת־אֲחִיו וַיֵּלְכוּ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־
 תְּרַגְּזוּ בְּדַרְדֵּךְ: (טו) וַיַּעֲלוּ מִמִּצְרַיִם וַיָּבֹאוּ אֶרֶץ
 כְּנָעַן אֶל־יַעֲקֹב אֲבִיהֶם: (טז) וַיִּגְדּוּ לוֹ לֵאמֹר

venite a me; e vi darò il miglior sito della terra d'Egitto, e godrete la parte migliore del paese. (19) Io te l'impongo: Fate così: prendete dal paese d'Egitto dei carri, per la vostra figliuolanza e le vostre mogli; trasportate vostro padre, e venite. (20) Nè v'incresca di lasciare le vostre masserizie, poichè il meglio di tutto il paese d'Egitto è per voi. (21) I figli d'Israel eseguirono. Giuseppe diede loro dei carri, secondo l'ordine di Faraone, e diede loro viatico pel viaggio. (22) A tutti diede una muta d'abiti per ciascheduno; ed a Benjamin diede trecento sicli d'argento, e cinque mute d'abiti. (23) Ed a suo padre mandò parimente dieci asini carichi del meglio dell'Egitto, e dieci asine cariche di grano, di pane e d'altri alimenti, per suo padre pel viaggio. (24) Accommiatò i suoi fratelli, e se n'andarono; e disse loro: Non v'inquietate per viaggio. (25) Partiti dall'Egitto, arrivarono al paese di Cànaan, presso Giacobbe lorq padre. (26) E gli narrarono

שהוא היותר שמן בנהמה. (יט) ואחה צויתה ואת עשו: תמלה אחר לו אמור אל אחיק זאת עשו טענו את בעירכס, וזה היה נידס לעשות, ועכשו מוסיק וזה אני מזה אוחק ואוחס יתדו, (כי אין הדבר תלוי בהס), זאת עשו וכו' ואתה והס. (כ) ועיניכם אל תרום: כראה כי תמלת הוראת שרש חוס כענין חוש וחשש בלשון חכמים, שענינו כאב והרגשה; לא תהיה עיניכם כואנת על אדנת כליכס; וכיונא בזה ואין חולה חכס עלי (שמואל א' כ"ב ט'). (כג) כואת: כמו כן (רש"ס), ואין ענינו כמשנן הזה (כדעת ר"ז) ויפה כנקדה הכ"ף שוא, ואין כמות (כי כל השאר בקימץ כואת) כי במקום הזה הוראת המלה הזאת משוכה, ויפה ג"כ כנקדה המלה במפסיק קטן. (כד) אל תרגו ברך: ל' רגז בלה"ק עיקר ענינו כענוע ורעדה (רש"ס), כמו ומוסדי הרים ירגזו (תהלים י"ח ט'), ירגזון יריעות (תנחומים ג' ו'), וירגזו ההרים (ישעיה ה' כ"ה), והושאל על שאן והמית הכפז לכל סנה שיהיה, כמו ורגזו וחלו חפניך (דברים ז' כ"ה) ופתחו ורגזו (ירמיה ל"ג ט'), לב רגז (דברים כ"ח ס"ה) שהם על חרדת הפחד; מענבך וחרגוך (ישעיה י"ד ג'), וירגז המלך (ש"ב י"ט א') שהם על חרדת הענבון; למרגזו אל (איוב י"ב ו'), ברגז רחם תזכר (תנחומים ג' א') שהם על החמה והחרון. וכלי ארמיית כאמר תמיד על החמה והחרון. וכאן הכוון כפירוש ר"זי שלא ירינו זה עם זה על דבר מכירתו, וכדברי ר' יונה (הביאור ר"דק) אל תתקוטטו זה עם זה על מכירתו לאמר זה לחברו אתה גרמת מכירתו, וכן היא ג"כ דעת הרלב"ג. (כו) ויפג לבו: מענין

עֹד יוֹסֵף חַי וְכִי־הוּא מִשָּׁל בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרַיִם
וַיִּפְגַּע לָבוֹ כִּי לֹא־הָאֱמִיץ לָהֶם: (כ) וַיְדַבְּרוּ
אֵלָיו אֶת כָּל־דִּבְרֵי יוֹסֵף אֲשֶׁר דִּבֶּר אֲלֵהֶם
וַיֵּרָא אֶת־הָעַגְלוֹת אֲשֶׁר־שָׁלַח יוֹסֵף לְשֵׂאת
אֹתוֹ וַתְּחִי רוּחַ יַעֲקֹב אַבְיָהֶם: חֲמִישִׁי (כח) וַיֹּאמֶר
יִשְׂרָאֵל רַב עֹד־יוֹסֵף בְּנֵי חַי אֶלְכֶּה וְאֶרְאֶנּוּ
בְּטָרֵם אָמוֹת:

פיק ברכים, וכן תפוג תורה (מנקה א' ד') תמעד וכוטה בלי קיום משפט; וכן כפוגתי
וכדכתי (תהלים ל"ח ט') פקדו כמותי מרפיון; והוא אל על בטול והשגחה, כמו נגרה
ולא תפוג (שם ע"ז ג') לא משנות, וכן אל תחני פוגת לך (איכה ב' י"ח) מחין הפוגות

מו

(א) וַיִּסַּע יִשְׂרָאֵל וְכָל־אֲשֶׁר־לוֹ וַיָּבֹא בְּאֶרֶה
שֶׁבַע וַיִּזְבַּח זְבָחִים לֵאלֹהֵי אָבִיו יַצְחָק:
(ב) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְיִשְׂרָאֵל בְּמִרְאֵת הַלַּיְלָה
וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב יַעֲקֹב וַיֹּאמֶר הִנְנִי: (ג) וַיֹּאמֶר
אֲנֹכִי הָאֵל אֱלֹהֵי אָבִיךָ אֶל־תִּירָא מִרְדָּה

(א) ויבא בארה שבע וזבחה וברחים: באר שבע היא גבול דרומי לא"י (כמו
שכתוב מדן ועד באר שבע), וקדם שילא מא"י רנה לדעת רטון האל, שחא ימכעכו

che Giuseppe è ancor vivo, e ch'egli domina su tutto il paese d'Egitto; ma il suo cuore rimase (com'era) abbattuto, poichè non gliel credeva. (27) Quando poi gli esposero tutti i discorsi che fatti aveva loro Giuseppe, e quando vide i carri, che Giuseppe avea mandati per trasportarlo, lo spirito di Giacobbe loro padre si rattivò. (28) Israel disse: Basta! Giuseppe mio figlio è ancora vivo. Voglio andare a vederlo, innanzi ch'io muoja.

(שם ג' מ"ט) (בן זאב באוגר השרשים), וזוה בל"מ פקפוק גם ספק וראז' וגעז' פירשד מלשון סורי וערני כאשר קר, ולא נתפעל לדבריהם כי לא האמין להם; ואיני מפקפק בזה, כי כ"ל כי גם בל' סורי עיקר ענין השרש הזה languescere, deficere, והוא קרוב לענין שניתה ונטול שהזכרתי למעלה, כמו וריחו לא כמר (ירמיה מ"ח י"א) תרגום יונתן וגם בתרגום סורי לא פה, וכן בצרית חדשה (Math. 24. 12). וּמְטֵל סְרִיאוֹת עֲוֹלָא (או עֲוֹלָא) נְפוּג הוּבָא דְסְרִיאוֹא: ובעבור רבוי הַרְשַׁע (או הרשעים) תפוג, תחלש אהבת רבים, ר"ל אהבת ה'; וכן בל"מ מפעין טעמין (טעמים כחלש), שחפוג נחתו (תחלש נחתו), וכן אחקלוס תרגם כאן והווי חליא פייגן על לביה, הדברים (שהיו בני אחרים לו) היו חלשים ובלתי ככנסים בלבם. (כז) אַתְּ הַעֲגֹלוֹת: שלא היו עמכם נהליכתם. רוח יעקב: אחר כמה שנים שהיה מתחלל, חזרה רוחו לקדמותה. (כח) רב עוד יוסף בני דו: אחרי ראותו העגלות אחר די בנה שהייתי עד היום ניגון ואנל כי עמה איין עוד ספק כי יוסף בני מי, ומלת רב ראויה לוקף גדול. אַלְכָה וּאֲרָאָנו: אלך לראותו ואשוב, לא אלך לראות את כבודו ואת גדלו, ולא כדי שיכלכל אותי, רק אלכה ואראנו (דון יצחק).

XLVI

(1) Israel si pose in viaggio, con quanto gli apparteneva; e, giunto in Beer-Sceva, fece sacrifici al Dio di suo padre Isacco. (2) E Dio in visione notturna disse ad Israel: Giacobbe! Giacobbe! e questi disse: Eccomi. (3) E quegli disse:

כאשר מנע את אביו ואמר לו אל תרד מזרעך, חנח זמנים כדי שתבוא אליו רוח נבואה (ר"דק), ואולי היה דואג שמה בלכתו מזרעו עם כל בני ביתו לא יוכל עוד

מִצְרַיִם כִּי־לָגוּ גְדוֹל אֲשִׁימְךָ שָׁם: (ח) אָנֹכִי
אֶרְדַּ עִמָּךְ מִצְרַיִם וְאֲנֹכִי אֶעֱלֶךָ גַּם־עִלָּה
וְיוֹסֵף יֵשִׁית יָדוֹ עַל־עֵינֶיךָ: (ט) וַיָּקָם יַעֲקֹב
מִבְּאֵר שֶׁבַע וַיֵּשְׂאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־יַעֲקֹב
אֲבֵיהֶם וְאֶת־טַפָּם וְאֶת־נְשֵׂיהֶם בַּעֲגָלוֹת
אֲשֶׁר־שָׁלַח פֶּרְעֹה לָשֵׂאת אֹתוֹ: (י) וַיִּקְחוּ אֶת־
מִקְנֵיהֶם וְאֶת־רְכוּשָׁם אֲשֶׁר רָכְשׁוּ בְּאֶרֶץ
כְּנָעַן וַיָּבִאוּ מִצְרַיִם יַעֲקֹב וְכָל־זָרְעוֹ אֹתוֹ:
(יא) בָּנָיו וּבָנֵי בָנָיו אֹתוֹ בְּנֹתָיו וּבָנוֹת בָּנָיו
וְכָל־זָרְעוֹ הֵבִיא אִתּוֹ מִצְרַיִם: ס (יב) וְאֵלֶּה
שְׁמוֹת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרַיִם יַעֲקֹב
וּבָנָיו בְּכֹר יַעֲקֹב רְאוּבֵן: (יג) וּבְנֵי רְאוּבֵן חֲנוּךְ
וּפְלֹא וְחֶצְרֹן וְכַרְמִי: (יד) וּבְנֵי שִׁמְעוֹן יְמוּאֵל
וַיְמִן וְאַהֲד וַיְכִין וְצַחֲר וְשָׂאוּל בְּתֵּהֶבְנֵעַנִית:
(טו) וּבְנֵי לֵוִי גֵרְשׁוֹן קָהָת וּמְרָרִי: (טז) וּבְנֵי יְהוּדָה
עֵר וְאוּגֹן וְשִׁלָּה וּפְרֹץ וְזָרַח וַיְמַת עֵר וְאוּגֹן
בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וַיְהִיו בְּנֵי־פְרֹץ חֶצְרֹן וְחִמּוּל:
(יז) וּבְנֵי יִשְׂשַׁכָּר תּוֹלַע וּפּוּה וַיּוֹב וְשִׁמְרֹן:

Io sono Iddio, il Dio di tuo padre: non ti faccia paura l'andare in Egitto, poichè colà io ti farò divenire una grande nazione. (4) Io verrò teco in Egitto, ed io stesso ti farò anche tornar qui [cioè la tua discendenza]; e Giuseppe [quando morrai] ti porrà la mano sugli occhi. (5) Giacobbe partì di Beer-Sceva: i figli (cioè) d'Israel trasportarono Giacobbe loro padre, la loro figliuolanza e le loro mogli, nei carri che Faraone aveva mandato per trasportarlo. (6) Presero il loro bestiame, e gli averi che ammassarono nel paese di Cànaan, e recaronsi in Egitto, Giacobbe, e con lui tutta la sua progenie. (7) I suoi figli e i suoi nipoti con lui, le sue figlie, le figlie de' suoi figli, tutta in somma la sua discendenza condusse seco in Egitto. (8) E questi sono i nomi degl'Israeliti recatisi in Egitto, Giacobbe (cioè) e i figli suoi: il primogenito di Giacobbe è Ruben. (9) E i figli di Ruben sono: Hhanòch, Pallù, Hhessròn e Carmi. (10) E i figli di Simeone sono: Jemuèl, Jamin, Ohad, Jachin e Sòhhar, e Sciaùl figlio della Cananea. (11) E i figli di Levi sono: Gheresciòn, Kehàt e Merari. (12) E i figli di Giuda furono: Er, Onàn, Scelà, Pèress e Zerahh; ma Er ed Onàn morirono nella terra di Cànaan. Figli di Pèress furono: Hhessròn e Hhamùl. (13) E i figli

לרשת את א"י, ולכך חזר לו אל תירא חרדה מזרמיה, כי גם תהיה לגוי גדול, חרעדו יצונו הנה ויבננו את הארץ. במראת: באמת ממראות הלילה ובתחלה עלה בדעמי לחזר כי להיות התנה כחונה בלא וי"ו יתכן לקרוא במראת בפתח, ותנה כ"ל שאין מקום ליהר. זה, שאם תהיה הקריאה במראת הלילה תהיה הכוונה במראה מיוחדת הנודעת כבר. (ד) אנכי ארד: משל על השגמתו. אעלך: את זרעך. ויוסף ישית ידו על עיניך: בזכותך, כן מכהג המייס עם המתים (רא"נע). כך היה מכהג הקדמונים שהנן או הקרוב יסגור עיני המת, (קלער' וראו). (ד) ואלה שמות בני ישראל: בני ישראל הוא גם המשפחה והאומה, גם יעקב ככלל עמהם; וזה טעם יעקב ובניו.

(ח) ובני זבלון סרד ואלון ויחלאל: (ט) אלה י
 בני לאה אשר ילדה ליעקב בפרץ ארם
 ואת דינה בתו כל-נפש בניו ובנותיו שלשים
 ושלוש: (י) ובני גד צפיון וחגי שוני ואצבן
 ערי וארודי ואראלי: (יא) ובני אשר ימנה
 וישוה וישוי ובריעה ושרח אחתם ובני
 בריעה חבר ומלביאל: (יב) אלה בני זלפה
 אשר-נתן לבן לאה בתו ותלד את-אלה
 ליעקב שש עשרה נפש: (יג) בני רחל אישת
 יעקב יוסף ובנימן: (יד) ויולד ליוסף בארץ
 מצרים אשר ילדה-לו אסנת בת-פוטי פרע
 בתן אן את-מנשה ואת-אפרים: (טו) ובני
 בנימן בלע ובכר ואשבל גרא ונעמן אחי
 וראש מפים וחפים וארד: (טז) אלה בני רחל
 אשר ילד ליעקב כל-נפש ארבעה עשר:
 (יז) ובני-הן חשים: (יח) ובני נפתלי יחצאל
 וגוני ויער ושלים: (יט) אלה בני בלהה אשר-
 נתן לבן לרחל בתו ותלד את-אלה ליעקב

d' Issachàr sono: Tolà, Puvvà, Jov e Scimròn. (14) E i figli di Zevulùn sono: Sèred, Elòn e Jahhleèl. (15) Questi sono i figli di Leà, che procreò a Giacobbe in Paddàn-Aràim, oltre a Dinà sua figlia. Tutte le persone dei figli e delle figlie di lui [lui compreso] sono trentatrè. (16) E i figli di Gad: Sifjòn, Hhagghi, Sciuni, Esbòn, Eri, Arodi e Areli. (17) E i figli di Ascèr: Imnà, Ishvà, Ishvi e Berià, e la loro sorella Serahh. E i figli di Berià: Hhèver e Malkièl. (18) Questi sono i figli di Zilpà, che Lavàn diede a Leà sua figlia. Ella procreò questi a Giacobbe, (cioè) sedici persone. (19) I figli di Rachel, moglie (prediletta) di Giacobbe: Giuseppe e Binjamin. (20) Nacquero a Giuseppe nel paese d'Egitto, partoriti a lui da Assenàth figlia di Potifèra sacerdote di On, Manasse ed Efraim. (21) E i figli di Binjamin: Bela, Bècher, Ashbèl, Gherà, Naamàn, Ehhi, Rosh, Muppim, Hhuppim e Arde. (22) Questi sono i figli di Rachel, nati a Giacobbe: in tutto quattordici persone. (23) I figli di Dan: Hhuscim. (24) E i figli di Naftali: Jahhseèl, Guni, Jèsser e Scillèm. (25) Son questi i figli di Bilhà, che Lavan diede a Rachel sua figlia. Essa procreò questi a Giacobbe, in tutto

ושיעור הכתוב כך הוא: ואלה שמות הנקראים בני ישראל הנאים מזרימה, כלו יעקב ובניו; ולכך במספר הראשון שהזכיר והוא חמין בני לאה מנה גם יעקב, באמרו שהם שלשים ושלוש, אע"פ שאינם רק ל"ג, ואע"פ שאמר כל כפש בניו ובנותיו, הכוונה כל כפש משפחתו, יעקב עמהם, וכן אמר משה בשנעים כפש ירדו אבותיך מזרימה, ואין ספק שלא הוליד את יעקב מן החמין (רש"ם ורא"ב). וא"כ אמר כל הכפש לבית יעקב הנאה מזרימה שנעים, כי גם יעקב נכלל במשפחה הנקראת בית יעקב. רק באמרו כל הכפש הנאה ליעקב מזרימה הפריד הנאים (שהם הננים) מאביהם אשר אליו יתיחסו (הנאה ליעקב) ופירש שהם יולדי ירכו, על כן אמר ששים ושש, ועם יעקב הם ס"ז, וד"ל השלימו החמין עם יוכבד שאמרו שנולדה בין החמות בנאם למזרים. ואני בילדותי אמרתי כי אולי דינה נתעברה משם וילדה בת, והבנת שהיא קראו שמה הכנענית, כי היה אביה כנעני, ולקח אותה שמעון על גשו לו לאשה וילדה לו שואל, זה טעם ושאלון בה הכנענית, שלא היה צורך להזכיר שם אמו, אלא הזכירה להיותה גם היא מיוולדי ירך יעקב, ובה כשאלו השלשים ושלוש כפשות בני לאה. וכשנאד אמר כל

כָּל־נַפְשׁ שִׁבְעָה: (כז) כָּל־הַנְּפֹשׁ הַבָּאָה לְיַעֲקֹב
 מִצְרַיִם וְיָצְאוּ יָרְכוּ מִלְּבָד נָשִׁי בְנֵי־יַעֲקֹב
 כָּל־נַפְשׁ שִׁשִּׁים וְשֵׁשׁ: (כח) וּבְנֵי יוֹסֵף אֲשֶׁר־
 יָלְדוּ לוֹ בְּמִצְרַיִם נַפְשׁ שְׁנַיִם כָּל־הַנְּפֹשׁ לְבֵית־
 יַעֲקֹב הַבָּאָה מִצְרַיִם שִׁבְעִים: ס שש
 (כח) וְאֶת־יְהוּדָה שָׁלַח לְפָנָיו אֶל־יוֹסֵף לְהוֹדִית
 לְפָנָיו גִּשְׁנָה וַיָּבֹאוּ אֶרְצָה גִשְׁן: (כט) וַיֹּאמֶר יוֹסֵף
 מִרְכַּבְתּוֹ וַיַּעַל לְקִרְאֵת־יִשְׂרָאֵל אָבִיו גִּשְׁנָה
 וַיֵּרָא אֵלָיו וַיִּפֹּל עַל־צוּאָרָיו וַיִּבֶךְ עַל־צוּאָרָיו
 עוֹד: (ל) וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל־יוֹסֵף אֲמוֹתָה
 הַפֶּעַם אַחֲרֵי רְאוֹתִי אֶת־פָּנֶיךָ כִּי עוֹדֶךָ חַי:
 (לא) וַיֹּאמֶר יוֹסֵף לְאֶחָיו וְאֶל־בֵּית אָבִיו אֲעֹלָה
 וְאֶגִּידָה לְפָרְעֹה וְאֶמְרָה אֵלָיו אֲחִי וּבֵית־אָבִי
 אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ־כְּנָעַן בָּאוּ אֵלָי: (לב) וְהֵאנְשִׁים
 רָעִי צֹאן כִּי־אֲנֹשִׁי מִקְנֵה הָיוּ וְצֹאנִם וּבְקָרָם
 וְכָל־אֲשֶׁר לָהֶם הֵבִיאוּ: (לג) וְהָיָה כִּי־יִקְרָא
 לָכֶם פָּרְעֹה וְאָמַר מַה־מַּעֲשִׂיכֶם: (לד) וְאָמַרְתֶּם
 אֲנֹשִׁי מִקְנֵה הָיוּ עַבְדֵיךָ מִנְּעוּרֵינוּ וְעַד־עַתָּה

sette persone. (26) Tutte le persone passate in Egitto, appartenenti a Giacobbe, uscite dalla coscia sua, oltre alle mogli dei figli di Giacobbe: in tutto persone sessantasei. (27) I figli poi di Giuseppe, nati a lui in Egitto, persone due. Le persone della casa di Giacobbe, andate in Egitto, [coi tre che già vi erano, e Giacobbe stesso] erano in tutto settanta. (28) (Giacobbe) mandò innanzi a sè Giuda appo Giuseppe, affinchè questi gli additasse prima del suo arrivo (la via) verso Gòscen. Così arrivarono al paese di Gòscen. (29) Giuseppe, attaccata la sua carrozza, andò incontro a suo padre a Gòscen; e tosto che si mostrò a lui, questi gli si gettò al collo, e pianse sul suo collo lungamente. (30) Israel disse a Giuseppe: Posso finalmente morire, dopo ch'io ho veduta la tua faccia, (dopo cioè aver veduto) che sei ancor vivo. (31) Giuseppe disse ai suoi fratelli ed alla famiglia di suo padre: Voglio andare a narrare (la cosa) a Faraone, e dirgli: I miei fratelli e la famiglia di mio padre, ch'erano nel paese di Canaan, sono venuti a me. (32) Eglino sono pastori di bestiame minuto, essendo (sempre) stati proprietarj di gregge; ed hanno recato (con sè) il loro bestiame minuto e bovino, e tutto ciò che possiedono. (33) Ora, quando Faraone vi chiamerà, e (vi) dirà: Quali sono le vostre occupazioni? (34) Direte: I tuoi servi furono proprietarj di gregge dalla nostra giovinezza fino

הכפש הבאה ליעקב מזרימה יולאי ירכו מלבד נשי בני יעקב, הוולאה מן הכלל ואמר
 שנים ושא, מפני שם היא אחת מכשי בני יעקב, ועמה היו ס"ז, ועם יוסף ובניו הרי
 שבעים, העת רש"ם ורא"ב היא עיקר. (ב) יוצא ירכו: כמו לאנר המוליד
 (לפי שהוא בין הירכיס), וכן באשה ונפלה ירכה כמו לרסם (תשני ערך אנר), ואיכו
 כמו מחלוק ילאו, שם כן היה לו לומר ירכיו. (ב) הבאת: ל' עבר, והה"א נחיקוס
 אשר, עיין למעלה כ"א ג'. (ב) שלח: יעקב. להורות: כדי שיוסף יורה לו הדרך
 לגושן קדם בואו אל יעקב. (ב) וירא אליו: חכף כשכראה אליו כפל יעקב על
 נוארו (הרמ"ב). (ל) אמותח הפעם: הלואי ואמות עתה, כלומר אין רע אם
 אמות עתה, אחרי ראיתי שאתה חי, ואם עתה אמות, אמות בשני עונה, ולא בנינו.
 כמו שהייתי אומר קדם לכן כי ארד אל בני אבל שאולה (ל"ז ל"ה). הפעם: כמו
 זאת הפעם עם מענמי (למעלה ב' כ"ג). (ל) בעבור תשובו: הם דברי יוסף.

גַּם־אֲנַחְנוּ גַם־אֲבוֹתֵינוּ בְּעֵבֹר תִּשְׁבוּ בְּאֶרֶץ
 גִּשְׁן כִּי־תוֹעֵבַת מִצְרַיִם כָּל־רַעַה צֵאן:

ומדבריו למדו לומר לפרעה ועמה ישבו כל עבדך בארץ גשן. כי תועבת וגו': כי המצרים היו עובדים קלת הבהמות, ולא היו שומטין אותן ולא היו כהנין מהן וע"כ

מו

(א) וַיָּבֹא יוֹסֵף וַיִּגְדַּר לְפָרְעֹה וַיֹּאמֶר אֲבִי
 וְאֶחָיו וְצִאֲנָם וּבְקָרָם וְכָל־אֲשֶׁר לָהֶם בָּאוּ
 מֵאֶרֶץ כְּנָעַן וְהֵנָּם בְּאֶרֶץ גִּשְׁן: (ב) וּמִקְצֵה
 אָחִיו לָקַח חֲמִשָּׁה אַנְשִׁים וַיִּצְגֹּם לִפְנֵי פָרְעֹה:
 (ג) וַיֹּאמֶר פָּרְעֹה אֶל־אָחִיו מַה־מַּעֲשֵׂיכֶם
 וַיֹּאמְרוּ אֶל־פָּרְעֹה רַעַה צֵאן עֲבָדֶיךָ גַם־
 אֲנַחְנוּ גַם־אֲבוֹתֵינוּ: (ד) וַיֹּאמְרוּ אֶל־פָּרְעֹה
 לָגֹד בְּאֶרֶץ כְּנָעַן כִּי־אֵין מְרַעַה לְצֵאן אֲשֶׁר
 לְעֲבָדֶיךָ כִּי־כָבֵד הָרַעַב בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וְעַתָּה
 יִשְׁבוּ־נָא עֲבָדֶיךָ בְּאֶרֶץ גִּשְׁן: (ה) וַיֹּאמֶר פָּרְעֹה
 אֶל־יוֹסֵף לֵאמֹר אָבִיךָ וְאֶחָיךָ בָּאוּ אֵלֶיךָ:

(ב) מקצה: המ"ם לשמו, והראיה ולמקנה השמים ועד קנה השמים (דברים ד'

ad ora, e noi e i nostri padri. — E ciò, affinché vi si faccia abitare nel paese di Gòscen; poichè ogni pastore di bestiame minuto è in abominazione presso gli Egizi.

רנה יוסף שיצנו לנדס ולא יתערבו עם המזרים, ובפרט כי ארץ גשן. לפי הכרחה ולפי דעת מיכאלעלים וראז' וגיו' הימה קרונה לארץ כנען ואולי שלא היה מכהג יושניה במכה המזרים.

XLVII

(1) Giuseppe andò e narrò (la cosa) a Faraone, e disse: Mio padre e i miei fratelli, col loro bestiame minuto e bovino, e tutto quello che possiedono, sono venuti dalla terra di Cànaan, e sono ora nel paese di Gòscen. (2) E tra i suoi fratelli prese cinque uomini, e li presentò a Faraone. (3) Faraone disse ai fratelli di lui: Quali sono le vostre occupazioni? Ed eglino dissero a Faraone: I tuoi servi sono pastori di bestiame minuto, come furono anche i nostri padri. (4) E soggiunsero a Faraone: Siamo venuti a far dimora in questo paese, poichè manca il pascolo al bestiame de' tuoi servi, la carestia essendo grave nel paese di Cànaan: permetti quindi ch' i tuoi servi stiano nel paese di Gòscen. (5) Faraone disse a Giuseppe: Tuo

ל"ג), מקנה הארץ ועד קנה הארץ (שם י"ג ו' וכ"ד ס"ד) כי קדם עד תנאו מ"ם משמשת, ובאן הכוונה מהם, מתוכם, מציניהם, חמשה מציניהם; וכן ולקחו עם הארץ איש אחד מקניהם (יחזקאל ל"ג ב') מתוכם, מציניהם, (וכן Lud. de Dieu וראז'): ואע"פי שחלת מקנה עיקרה מן קנה, נהפכה לשמש כאילו היא עם על חלק הדבר, וכן נל"ם מקנה, כגון מקנת היום ככלו. (ד) לתור בארץ באנו כי אין מרעה; ולא נוכל להתפרנס על ידי מלאכתנו שהיא מלאכת המרעה, לפיכך באנו לכאן לראות אם נמצא פרנסה בארץ אופן שיהיה, על דרך ויהי רעב בארץ וילך איש מנית לחם יהיה לגור בשדי מואב (רות א' א'). (ה) באו אליך: יוסף אמר באו מארץ כנען והכם בארץ גשן, ולא אמר באו אלי, כאילו אינם זריכים לו, ופרעה אמר באו אליך, כדי שתעזרו, ועיין דון יצחק. (ו) ושמתם שרי מקנה על אשר לי: אמר ראובן על הסופים והפרדים, ועל פי מה שאניח למטה (שמות א' ח') בשם יאסע כי המלך

(א) אֶרֶץ מִצְרַיִם לְפָנֶיךָ הוּא בְּמִיטַב הָאָרֶץ
 הוֹשִׁב אֶת-אָבִיךָ וְאֶת-אֶחָיִךְ יֹשְׁבוֹ בְּאֶרֶץ גִּשְׁן
 וְאִם-יָדַעַת וַיֵּשְׁבְּכֶם אֲנִישֵׁי-חֵיל וְשָׁמַתֶּם שָׂרֵי
 מִקְנֵה עַל-אִשְׂרָלָיִ: (ב) וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת-יַעֲקֹב
 אָבִיו וַיַּעֲמְדֵהוּ לְפָנָי פָּרְעָה וַיְבָרֶךְ יַעֲקֹב אֶת-
 פָּרְעָה: (ג) וַיֹּאמֶר פָּרְעָה אֶל-יַעֲקֹב כִּמָּה יָמֵי
 שְׁנֵי חַיֶּיךָ: (ד) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל-פָּרְעָה יָמֵי שְׁנֵי
 מְגוּרַי נְשָׁלְשִׁים וּמֵאֵת שָׁנָה מֵעַט וְרַעִים הָיוּ
 יָמֵי שְׁנֵי חַיֵּי וְלֹא הִשְׁיִגוּ אֶת-יָמֵי שְׁנֵי חַיֵּי
 אָבֹתַי בְּיָמֵי מְגוּרֵיהֶם: (ה) וַיְבָרֶךְ יַעֲקֹב אֶת-
 פָּרְעָה וַיֵּצֵא מִלְּפָנָי פָּרְעָה: שְׁבִיעִי (ו) וַיּוֹשִׁיב
 יוֹסֵף אֶת-אָבִיו וְאֶת-אֶחָיו וַיִּתֵּן לָהֶם אֶחָזָה
 בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּמִיטַב הָאָרֶץ בְּאֶרֶץ רַעְמֶסֶס
 בְּאִשְׂרֵי צוּחַ פָּרְעָה: (ז) וַיְכַלֵּל יוֹסֵף אֶת-
 אָבִיו וְאֶת-אֶחָיו וְאֵת כָּל-בֵּית אָבִיו לֶחֶם

הזה לא היה עבדי אלא מן המלכים הרועים שנלוו מארץ אוזיהו וכבשו את מצרים,
 יתכן שהיה המלך בעל מוקנה נאן ונקר. (ו) ויברך: כל דרישת שלום יש לה נרמז,
 כגון שלום לך, יברכך ה'. (ז) ימי שני מגוריו: רמז להשחרות הכפש, כמו כי גר

padre e i tuoi fratelli sono venuti da te. (6) La terra d'Egitto è a tua disposizione: nel miglior sito del paese colloca tuo padre e i tuoi fratelli: stiano (quindi) nel paese di Goscen. E se conosci che vi siano tra essi uomini di vaglia, costituiscili soprantendenti al mio bestiame. (7) Giuseppe fece venire Giacobbe suo padre, e lo presentò a Faraone; e Giacobbe benedisse Faraone. (8) Faraone disse a Giacobbe: Quanti sono gli anni della tua età? (9) E Giacobbe disse a Faraone: Gli anni del mio pellegrinaggio sono cento e trenta. Pochi ed infelici furono gli anni della mia vita, e non giunsero agli anni della vita de' miei padri nel tempo del loro pellegrinaggio. (10) Giacobbe benedisse Faraone, ed uscì dal cospetto di Faraone. (11) Giuseppe collocò suo padre e i suoi fratelli, e diede loro delle terre in possesso nel paese d'Egitto, nella parte migliore del paese, nella terra (cioè) di Raamsès, come Faraone aveva comandato. (12) Giuseppe alimentò suo padre, i suoi fratelli, e tutta la casa paterna, (somministrando i) viveri secondo la

אנכי עמך (תהלים ל"ט י"ג), כי גרים אהכנו לפיכך ותשבים ככל אבותינו ככל ימינו על הארץ (ד"ה א' כ"ט ט"ו) (הפס' י"ז ר'), וגו' (Thesaurus pag. 275) כתב Ubique haec metaphora ad vitae brevitatem refertur, nunquam ad id quod homo proprie melioris mundi civis in his terris nonnisi peregrinus sit et hospes. ולדעת בני ז"ל אין הכוונה על קוצר חיי הע"ה, אלא על שאין האדם שליט במאורעותיו ושהכל ביד ההשגחה האלהית, זה טעם כי גר אנכי עמך תושב וגו', שהאל הוא כבעל הבית והאדם דר אצלו כגר תושב. מעט ורעים וגו': לפי שנראה יעקב צעיקו זקן יותר מדאי, שאל לו כמה ימי שני חייך, השיב לו יעקב מעט הם, אבל רעים הם, ולכך אני נראה צעיקך זקן יותר מדאי גם כי אבותי חיו עוד יותר (רש"ם ורמ"בן). ור"ש בתיבא אחת תירץ הקושיא, ואמר ולא השיגו צטובה, וכמו שפירש בעל ס' הזכרון שהיו חיייו חיי גער ולא השיג חיים טובים באבותיו, ומלת ולא השיגו איננה לענין מספר השנים, כי מי אמר לו שלא ישג שנותם? (יא) בארץ רעמסס: נראה שהוא חלק מארץ גאן (ר"ש וראו'), רעת Jablonski כי רעמסס מורכב מן rem שענינו בלשון מזרי אדם, sos שענינו רעה, ושנקרא כן ע"ש שישבו שם בני ישראל שהיו רעים, ועיין שמות ו' כ'. ולדעת ג'ו' ואחרים הוא שם אחד מאלכי מזרים והוראתו בן השמש, והיתה הארץ היתה נקראת כן צימו משה ולא צימו יוסף. (יב) לרם לפי

לְפִי הַטָּף; (יג) וְלֶחֶם אֵין בְּכָל־הָאָרֶץ כִּי־כָבֵד
 הָרַעַב מְאֹד וַתֵּלֶה אֶרֶץ מִצְרַיִם וְאֶרֶץ כְּנָעַן
 מִפְּנֵי הָרַעַב; (יד) וַיִּלְקַט יוֹסֵף אֶת־כָּל־הַכֶּסֶף
 הַנִּמְצֵא בְּאֶרֶץ־מִצְרַיִם וּבְאֶרֶץ כְּנָעַן בְּשָׂבַר
 אֲשֶׁר־הֵם שֹׂבְרִים וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת־הַכֶּסֶף
 בְּיַתֵּה פְרֹעֹה; (טו) וַיְתֵם הַכֶּסֶף מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
 וּמֵאֶרֶץ כְּנָעַן וַיָּבֹאוּ כָל־מִצְרַיִם אֶל־יוֹסֵף
 לֵאמֹר הִבֵּה־לָנוּ לֶחֶם וְלָמָּה נָמוֹת נִגְדָה כִּי
 אָפֶס כֶּסֶף; (טז) וַיֹּאמֶר יוֹסֵף הֲבֹו מִקְנֵיכֶם
 וַאֲתַנֶּה לָּכֶם בְּמִקְנֵיכֶם אִם־אָפֶס כֶּסֶף; (יז)
 וַיָּבִיאוּ אֶת־מִקְנֵיהֶם אֶל־יוֹסֵף וַיִּתֵּן לָהֶם יוֹסֵף
 לֶחֶם בַּסּוּסִים וּבְמִקְנֵה הַצֹּאן וּבְמִקְנֵה הַבָּקָר
 וּבְחִמְרִים וַיִּנְהַלֵּם בַּלֶּחֶם בְּכָל־מִקְנֵהֶם בַּשָּׁנָה
 הַהוּא; (יח) וַתֵּתֵם הַשָּׁנָה הַהוּא וַיָּבֹאוּ אֵלָיו
 בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּת וַיֹּאמְרוּ לוֹ לֹא־נִבְחַד מֵאֲדָנִי

הַטָּף: לפי מספר נביהם ונכותיהם. (יג) ולחם אין בכל הארץ: לדעת ר"ש חזר
 לענין הראשון לתחלת שני הרעב, תה מפני שהוא מפרש (בפסוק י"ח) ויבאו אליו בשנה
 השנית שנית ממש, והוא על פי המדרש, שכיון שגא יעקב למוריס נאה ברכה והתחילו
 לזרוע (עיין ר"ש פסוק י"ט). אך לפי הפשט, וכן דעת רמ"ן רד"ק ור"עם, לקט

quantità della figliuolanza. (13) I viveri mancavano in tutto il paese, la carestia essendo grave assai; ed i paesi d'Egitto e di Cànaan erano stanchi [languivano] per la carestia. (14) Giuseppe raccolse tutto il denaro esistente nei paesi d'Egitto e Cànaan, in cambio dei viveri ch'essi compravano; e Giuseppe fece entrare il denaro in casa di Faraone. (15) Finito il denaro nei paesi d'Egitto e Cànaan, tutti gli Egizi recaronsi a Giuseppe, dicendo: Somministraci viveri, se non vuoi vederci morire; poichè non c'è più argento. (16) E Giuseppe disse: Date il vostro bestiame, e vi darò in cambio del vostro bestiame, se non v'è più argento. (17) Ed eglino recarono il loro bestiame a Giuseppe, e Giuseppe diede loro i viveri in cambio dei cavalli, delle mandre di bestiame minuto e bovino, e degli asini; e li sostenne per quell'anno, somministrando loro il pane in cambio di tutto il loro bestiame. (18) Terminato quell'anno, recaronsi a lui nell'anno susseguente [ultimo della carestia],

יוסף את כל הכסף הכמנא בארץ מצרים ובארץ כנען במשך חמש שנים הראשונות, ובשנית לא היה להם עוד כסף וכתבו לו מקניסה, וא"כ באו אליו בשנה השנית ר"ל בשנה שאחריה, והיא השניעית, והגידו לו כי לא נשאר להם רק גיחם ואדמחם, ואמרו לו ותן זרע לזרוע בשנה הבאה, כי כבר נשאלו שבע שני הרעב. וְתַלְהָה: מן להם, כמו וְתַכְבֶּה (איתו י"ז ב') מן כהם וענינו, כדעת חנקלוס, רכנו סעדיה, ר"ש, גי' ואחרים, כמו לאה לשון עייפות, וכן בארשית אחרים זה"א אשתלהי, וזוה שלהי פרקא, סוף הפרק, שאדם עיף בהגיעו לשם. (טז) וְלַמָּה: כמו פן, עיין למעלה כ"ז מ"ה; וכן נראה דעת זה"ע ששם האתחנא בנגדך. ובכ"י שלי כתוב למה בלא וי"ו גם צעברי גם נטרטס. (יז) בַּסּוּסִים ובמקנה הצאן וכו': המזרים הביאו סוסים ומזורים ואולי גם בקר ואחשי גשן הביאו נאכס (מ"א). ויגדלם: ענין כלכלה ומזוק, כמו בד"ה ז' כ"ח ע"ו ול"ז כ"ב. (יח) וְחַחֵם הַשְּׁנִיָּה הַרְדֵּיא: היא השנה השניעית לשני הרעב. ויבואו אליו בשנה השניעית: היא השנה שלאחריה, והיא השניעית (מ"ב) ורד"ק ורע"ם ורל"ז, אשר אין חריש וקציר, והיא השניעית, והן ילמק פירש השניעית השניעית מן החמש שנים שאחר יוסף ועוד חמש שנים אחרי בוא יעקב מצרימה, והיא הרביעית לשבע שני הרעב, ואחר שנתנו למרעה גיחם ואדמחם הוֹרֵךְ לְכַלְכֵּל נשאר שני הרעב. וכ"ל כי מאחר ותן זרע מורה שהיו עומדים בשנה השניעית. לא נברך צאדוני: רמז"מ חרסם לא נוכל להסתיר מאדוני, ואין טעם למליצה זאת, כי אך סיו צושים מהדיעו דלחם אחר שכבר אמרו לו בשנה

בִּי אִסְתָּם הַכֶּסֶף וּמִקְנֵה הַבְּהֵמָה אֶל־אֲדֹנָי
 לֹא נִשְׂאָר לִפְנֵי אֲדֹנָי בְּלֹתִי אִם־גּוֹיֹתֵנוּ
 וְאֲדָמְתָנוּ: (יט) לָמָּה נָמוּת לְעֵינֶיךָ גַּם־אֲנַחְנוּ
 גַּם־אֲדָמְתָנוּ קָנָה־אֹתָנוּ וְאֶת־אֲדָמְתָנוּ בַּלְּחֶם
 וְנִהְיֶה אֲנַחְנוּ וְאֲדָמְתָנוּ עֲבָדִים לְפַרְעֹה וְתֵן
 זֶרַע וְנַחֲיָה וְלֹא נָמוּת וְהָאֲדָמָה לֹא תִשָּׁם:
 (כ) וַיִּקֶן יוֹסֵף אֶת־כָּל־אֲדָמַת מִצְרַיִם לְפַרְעֹה
 כִּי־מָכְרוּ מִצְרַיִם אִישׁ שָׂדֵהוּ כִּי־חִזַּק עֲלֵהֶם
 הָרָעַב וַתְּהִי הָאָרֶץ לְפַרְעֹה: (כא) וְאֶת־הָעָם
 הָעֶבְרִי אָתוּ לְעֵרִים מְקַצֵּה גְבוּל־מִצְרַיִם וְעַד־

הקדמת כי אפס כסף? וכ"ל שהכוונה אין אכחנו מסתירים מן עַעֲרָנוּ לבלתי תמו
 נידך. כי אם חם וגו': אבל חם הכסף ומקנה הבהמה כבר נא אל אדוני, לא כשאר
 לפני אדוני וגו'; כן היא דעת אנקלוס ובה"ט. (יט) גם אדמתנו: שאין לנו זרע
 לזרעה בשנה הבאה שלא יהיה עוד רעב, ואם לא זרע תהי כמות. (כא) ואת העם
 העביר וגו': העתיק אותם מעיר לעיר לסימון שאין האדמה שלהם (ר"ש) וכמו שעשה
 סחריב לגויס אשר כנש (רש"ס). לערים: אנקלוס והמפרשים פירשו מעיר לעיר,
 ואחנס לפי זה היה לו למקרא לומר אל ערים, או מעיר אל עיר, לא לערים, כי הפרש
 גדול יש בין שמוש אות הלמ"ד, ושמוש מלת אל, ומעולם לא תמצא בתנ"ך מ... ל...
 אלל מ... אל, כמו מיוס אל יוס (במדבר ל' ט"ו), ען הקנה אל הקנה (שמות כ"ו כ"ח),
 רק באסתר מיוס ליוס ומקדש לקדש ובד"ה (ב' ל' י) מצאנו מעיר לעיר, ואין מצינו ראיה
 מספרי הגולה. וכן שרש עבר לא תפול אחריו אות הלמ"ד, אלל מלת אל, כגון ואעברה
 אל בני עמון (שופטים י"ב ג'), וכעברה אל מנב פלשתים (שמואל א' י"ד א'), כי
 הלמ"ד לא תבוא אלל לענין ההכאה והתועלת; ומלת אל תבא תמיד להורות על המקום,

e gli dissero: Non occultiam nulla al signore [non abbiamo ricchezze nascoste]; ma è finito l'argento, e le mandre del bestiame sono presso il signore: non rimane a disposizione del signore, fuorchè il nostro corpo ed il nostro terreno. (19) Perchè vorresti vederci perire e noi ed il nostro terreno? Fa acquisto di noi e del nostro terreno mediante il pane, e noi ed il nostro terreno diverrem servi di Faraone; e somministraci la sementa, in guisa che noi, anzichè perire, viviamo, ed il terreno non rimanga incolto. (20) Giuseppe acquistò per Faraone tutto il terreno dell'Egitto, gli Egizi avendo venduto ciascheduno il proprio campo, oppressi ch'erano dalla fame; e la terra divenne di Faraone. (21) E la popolazione fec'egli passare, divisa (com'era prima) nelle varie città, dall'una all'altra estremità del territorio d'Egitto [vale a dire: traslocò le popolazioni, senza però dividere gli abitanti d'alcuna città, ma mandandoli in massa in altra città lontana da quella].

בנון מי יעבר לנו אל עבר הים (דברים ל' י"ג), עברו לכם אל ארץ אחת ה' (יהושע כ"ז י"ט) מולת לנו ולכם כופלות על בני אדם שלהכחם תהיה העברה, ואל כחאר על המוקם שאליו תהיה, ואחרים והעברתם את כחלתו לבנו (במדבר כ"ז ח'), כי אין הכחלה עוברת ממש ממוקם למוקם, רק הכחלה אחתה תעבור מאיש לאיש. על כן לא יתכן שיהיה פירוש לערים מעיר אל עיר, ועל כן כ"ל כדעת תלמידי מוהר"ר משה הלוי עהרענרייך כי מולת לערים היא מלינה בפני עממה ובלתי קשורה עם העביר, אך היא על דרך תפקוד אותם ללנבאותם (במדבר א' ג'), בני שמעון למשפחותם (שם כ"ו י"ב), וקרבנותם צבקר לשבטיכם, יקרב למשפחות, תקרב לבתים, יקרב לגברים (יהושע ז' י"ד), שענינם: חלוקים לנבאות, למשפחות, לשבטים וכו'; אף כאן חלוקים לערים, כלומר שלא הפריד אנשי עיר אחת ולא שלא קנת מאנשי העיר אל מוקם אחד וקנתם אל מוקם אחר, אבל העביר כל יושבי עיר אחת אל מוקם אחד וכל יושבי עיר אחרת אל מוקם אחר, כדי שלא להפריד בין הדבקים ולבלתי הרחיק איש ממועדיו ורעיו, ומולת העביר קשורה עם מקלה גבול תגרים ועד קלהו, העביר את העם מקלה אל קלה, אך בהעבירו אותם לא לקחם אחד אחד, אבל לקחם אנחות אנחות, והיו כל יושבי עיר אחת לאנחות אחת. ולענין הטלטול הזה קלעריקום הניא קלת דמיון לזה ממה שהירדוטו מעיד כי אנשי המלחמה אשר במגרים היו להם שדות שהיו העם עובדים אותם בשבילם, אך לא היו שדות מיוחדים להם, אלא שנה כאן ושנה אחרת במקום אחר. ונס' שמרוכים וכן בתרגום אלכסנדרי העביר אותו לעבדים. ויפה אמר ראז' כי

קָצְחוּ: (כב) רַק אֲדַמַּת הַכְּהָנִים לֹא קָנָה כִּי
 חֵק לְכַהֲנִים מֵאֵת פְּרֻעָה וְאָכְלוּ אֶת־חֶקֶם
 אֲשֶׁר נָתַן לָהֶם פְּרֻעָה עַל־כֵּן לֹא מָכְרוּ אֶת־
 אֲדַמָּתָם: (כג) וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל־הָעַם הִן קָנִיתִי
 אֶתְכֶם הַיּוֹם וְאֶת־אֲדַמָּתְכֶם לְפְרֻעָה הָאֵלֶיכֶם
 זֶרַע וּזְרַעְתֶּם אֶת־הָאֲדָמָה: (כד) וְהָיָה בְּתַבּוּאֹת
 וּנְתַתֶּם חֲמִישִׁית לְפְרֻעָה וְאַרְבַּע הַיְדֹת יִהְיֶה
 לָכֶם לְזֶרַע הַשָּׂדֶה וְלֹאֲכַלְכֶם וְלֹאֲשֶׁר
 בְּבֵיתְכֶם וְלֹאֲכֹל לְטַפְּכֶם: מַפְסָד (כה) וַיֹּאמְרוּ
 הַחִיתָנוּ נִמְצָא־חֵן בְּעֵינַי אֲדֹנָי וְהָיִינוּ עֲבָדִים
 לְפְרֻעָה: (כו) וַיִּשָּׂם אֹתָהּ יוֹסֵף לְחֵק עַד־הַיּוֹם
 הַזֶּה עַל־אֲדַמַּת מִצְרַיִם לְפְרֻעָה לְחֵמֶשׁ רַק
 אֲדַמַּת הַכְּהָנִים לְבָדָם לֹא הָיְתָה לְפְרֻעָה:
 (כז) וַיָּשָׁב יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן
 וַיֵּאחָזוּ כָּהֵן וַיִּפְרוּ וַיִּרְבוּ מְאֹד: *

(* חֵן כֹּחַן פִּימְקָח כֹּלל כִּי חֵם רִיחַ חֹת חֹת

(22) Non acquistò però i terreni dei sacerdoti, perocchè i sacerdoti ricevevano una pensione da Faraone, e vivevano della pensione che loro passava Faraone; quindi non vendettero i loro terreni. (23) Giuseppe disse al popolo: Ecco, io v'ho adesso acquistati, voi e la vostra terra, per Faraone: eccovi la sementa, e seminate il terreno. (24) Ad ogni raccolto darete la quinta parte a Faraone; e le altre quattro parti saranno vostre, per la seminazione della campagna, pel vostro mantenimento, per quelli che avete in casa, e pel mantenimento della vostra figliuolanza. (25) Eglino dissero: Tu ci ridoni la vita. Possiamo (sempre così) trovar grazia presso il signore! Saremo [volentieri] servi di Faraone. (26) Giuseppe la stabilì [questa cosa] qual legge (sussistente) sino a quest'oggi, sul terreno dell'Egitto, a vantaggio di Faraone, che gli fosse (cioè) pagato il quinto (dei prodotti). Però il terreno dei soli sacerdoti non divenne di Faraone. (27) Gli Israeliti rimasero nella terra d'Egitto, nel paese di Goscen: vi si stabilirono, e proliferarono, e si moltiplicarono grandemente.

מלינה חאת העבד לעבדים לא נמאאת, ואין לה ענין. (כב) חק: דנר קטוב לפרנסתם. לא מפרו: לא הולרכו למכור. גם הירחוט וגם דיהורוס כתנו כי אדמת הכהנים במגרים היתה פטורה מכל מס. בר"ש כ"י שנידי כתוב חוק כך וכך להם לחם. אך בשני כ"י אלמנני מנאחי כמו במפרים שלנו כל כך לחם ניוס. (כד) נמצא חן בעיני אדוני: לשון נתינת תודה, וכיולא בזה בשמאל (ב' י"ו ד') השתחחתי אמלא חן בעיני אדוני המלך; ועם המלינה האת יהי רטון שגם לעתיד אמלא חן בעיניך כמו שמנאחי עתה. (כז) רק ארמת הרבנים לברם וגו': חזר ואמר זה אולי כדי שיחראם הענין יותר בלב ישראל, ולא ירע צעיניהם רוב מחכות כהונה.

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>